

Joanna Gołofit, Student (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, joannagolofit95@gmail.com)

ETYKA W RACHUNKOWOŚCI

Etyka w rachunkowości jest niezbędnym czynnikiem normującym zasady oraz sposób postępowania kompetentnych i godnych zaufania pracowników. Celem artykułu jest przedstawienie etyki w rachunkowości oraz zdiagnozowanie poziomu znajomości zawodowej etyki wśród pracowników działów rachunkowych. W tym celu przeprowadzona została ankieta internetowa wśród 25 osób na terenie województwa lubelskiego. Przeprowadzone badanie wykazało jakimi cechami powinien charakteryzować się dobry księgowy, pozwoliło poznać przyczyny nieetycznych zachowań wśród pracowników oraz wskazało na poziom znajomości Kodeksu Zawodowej Etyki w Rachunkowości.

Słowa kluczowe: Kodeks Zawodowej Etyki, księgowy, badanie ankietowe, metody statystyczne, rachunkowość.

1. Wprowadzenie

W dzisiejszych czasach etyka, towarzysząca praktycznie każdej dziedzinie życia, spełnia również bardzo ważną rolę w rachunkowości. Pewne normy etyczne wyznaczają podstawowe zasady, jakimi każdy kompetentny i godny zaufania pracownik działu rachunkowości powinien się charakteryzować. Często mimo nawet nienagannej pracy, w życiu każdego księgowego mogą pojawić się pewne dylematy. Jednak dzięki znajomości podstawowych zasad etycznych pracownik działu rachunkowego powinien w umiejętny sposób je rozwiązywać. Dlatego też znajomość oraz nauka zawodowej etyki w rachunkowości spełnia bardzo ważną rolę.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawianie etyki w rachunkowości oraz zdiagnozowanie poziomu znajomości zawodowej etyki wśród pracowników działów rachunkowości firm województwa lubelskiego.

2. Definicje etyki i zachowań etycznych w świetle literatury

Etyka to bardzo szeroko rozumiane pojęcie z dziedziny filozofii, której przedmiotem jest działanie człowieka, a dokładniej rozróżnienie postępowania dobrego od złego. Podstawę każdej teorii etycznej

stanowią trzy podstawowe wyznaczniki, tj. podmiot działania, cel oraz przyczyna [1].

Według literatury etyka dzieli się na pięć podstawowych działów: teoria wartości moralnych, koncepcja postępowania moralnego, teoria sprawności moralnych, koncepcja percepcji oceny moralnej oraz etyka specjalna, w której to swoje miejsce znalazła m.in. etyka zawodowa [2].

Zachowania etyczne definiowane są w literaturze jako postępowanie zgodne z powszechnie przyjętymi zasadami i normami, przy jednoczesnym kształtowaniu systemu wartości organizacyjnych przyjętych w danej jednostce gospodarczej. Ponadto powinny być one zgodne z ogólnie akceptowanymi normami społecznymi. Określone zachowania etyczne zatrudnionych w organizacjach nie wynikają tylko z indywidualnych cech danego człowieka, ale też z wartości przyjętych przez daną jednostkę [3].

Kształtowanie zachowań etycznych nie jest jednorazowym postępowaniem, lecz długofalowym procesem wymagającym wiedzy oraz odpowiednich narzędzi, pozwalających na połączenie celów oraz wartości jednostki organizacyjnej z celami oraz wartościami zatrudnionych pracowników [4]. Takie działania możliwe są dzięki umiejętnemu zarządzaniu zasobami ludzkimi przez kierownictwo danej jednostki gospodarczej. Wśród czynników, które mają duży wpływ na zachowania etyczne pracowników można wyróżnić m.in.:

- sposób traktowania zatrudnionych przez osoby na wyższych stanowiskach w hierarchii służbowej,
- warunki zatrudnienia oraz płace,
- otoczenie najbliższych współpracowników,
- poszanowanie sfery prywatnej pracowników.

W gestii każdej organizacji jest wpajanie etycznych zachowań pracownikom, które to kształtują opinie o danej jednostce na rynku, zarówno lokalnym, jak i konkurencyjnym. Działania etyczne ukazują również pewne normy, do których każda osoba w jednostce powinna dążyć, bez względu na obejmowane stanowisko [5]. Dlatego też kształtowanie zachowań pracowników, zgodnych z wartościami danej organizacji, powinno być jednym z podstawowych celów każdej jednostki.

3. Miejsce i rola etyki w rachunkowości

3.1. Etyka księgową na podstawie Kodeksu Zawodowej

Etyki w Rachunkowości SKWP

Etyka towarzysząca wielu dziedzinom życia znalazła również swoje miejsce w rachunkowości. Główną pozycją opisującą to zagadnienie jest *Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości* przyjęty w czerwcu 2007 r. na XIX Krajowym Zjeździe Delegatów Stowarzyszenia

Księgowych w Polsce [6]. W *Kodeksie* opisane zostały podstawowe zasady etycznego postępowania osób zajmujących się rachunkowością. Ich wdrażanie oraz upowszechnianie jest procesem ciągłym trwającym już kilka lat.

Przed osobami zawodowo zajmującymi się rachunkowością postawiono bardzo wysokie wymagania oraz oczekiwania co do wykonywanej specjalności. Głównym tego powodem jest fakt, iż księgowość jest zawodem zaufania publicznego, co zobowiązuje do przestrzegania wielu zasad oraz ciągłego pogłębiania wiedzy. Z tego właśnie powodu *Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości* opisuje w dokładny sposób społeczny zawód księgowego, od którego wymagana jest zdolność tworzenia rzetelnego obrazu dokonań jednostki gospodarczej będącej podmiotem prawa bilansowego, umiejętność analitycznego wykorzystania ogólnie akceptowalnych metod i standardów związanych z rachunkowością oraz zasad dobrej praktyki [7]. *Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości* rozpatruje aspekty zawodu związanego z rachunkowością w skali mikro oraz makroekonomicznej. Mikroekonomiczne funkcje takiego zawodu związane są z dostarczaniem przez rachunkowość informacjami dla danej jednostki oraz ich wykorzystaniem do zarządzania działalnością gospodarczą. Makroekonomiczna funkcja zawodu księgowego wynika z konieczności dostarczenia informacji gospodarczych dla szerszego grona interesariuszy, wśród których wyróżnia się m.in. kontrahentów, kredytodawców czy pozostałe osoby zainteresowane wynikami osiąganymi przez daną jednostkę gospodarczą [8].

Ze względu na bardzo ważną rolę mikro oraz makroekonomiczną osób zawodowo zajmujących się rachunkowością konieczne jest przestrzeganie podstawowych zasad etycznych, jakie zostały wyszczególnione w *Kodeksie*. Pozycja ta przedstawia 9 podstawowych zasad etyki w rachunkowości. Wśród nich wyróżnia się zasady [9]:

- kompetencji zawodowych,
- wysokiej jakości pracy,
- niezależności zawodowej,
- odpowiedzialności za przygotowywanie i prezentowane informacje z zakresu rachunkowości,
- właściwego postępowania w relacjach z osobami, jednostkami i instytucjami powiązаныmi z nią zawodowo,
- właściwego postępowania w przypadku sporu i sprzeczności interesów,
- właściwego postępowania w szczególnych sytuacjach jednostki prowadzącej rachunkowość,

- zachowania tajemnicy zawodowej,
- właściwego oferowania usług z dziedziny rachunkowości.

W myśl zasady kompetencji zawodowych osoba wykonująca daną profesję księgową powinna posiadać należytą wiedzę, poszerzać ją i aktualizować oraz wykorzystywać w taki sposób, aby jej praca mogła być uznana za rzetelną, uczciwą oraz bezstronną. Kompetencje zawodowe mają za zadanie zapewnić odpowiednią jakość pracy danego pracownika oraz wykluczyć możliwość popełnienia błędów.

Drugą zasadą opisaną w *Kodeksie* jest wysoka jakość pracy przejawiająca się przestrzeganiem należytej staranności i obiektywizmu przy prezentowanych i przetwarzanych informacjach księgowych przez osoby zajmujące się rachunkowością. Ponadto zasada ta narzuca księgowym terminowość, sprawność organizacyjną i fachowość w kontaktach z osobami zainteresowanymi prezentowanymi wynikami oraz otwartość na zgłaszane potrzeby informacyjne [10].

Trzecia wymieniona zasada, dotycząca niezależności zawodowej, polega na umiejętności wyrażenia obiektywnej, wiarygodnej i rzetelnej opinii w sprawach tego wymagających przez osoby zawodowo zajmujące się rachunkowością. Jednakże istnieje wiele czynników zewnętrznych oraz wewnętrznych mogących uniemożliwić racjonalny osąd. Dlatego też osoby zajmujące się rachunkowością chcące przestrzegać zasady niezależności zawodowej powinny postępować w sposób obiektywny, rzetelny, profesjonalny, wiarygodny oraz nie ulegać naciskom służbowym [11].

Zasada czwarta odnosząca się do odpowiedzialności księgowych za przygotowywane i prezentowane informacje rachunkowe oznacza świadomość danej osoby co do konieczności przygotowywania i prezentowania danych w sposób zgodny z prawem, normami etycznymi oraz standardami obowiązującymi w danym zawodzie. Postępowanie osób zajmujących się rachunkowością w relacjach z innymi podmiotami powiązаныmi z nią zawodowo powinno charakteryzować się szacunkiem, bezinteresownością, zrozumieniem, życzliwością, wymianie zdobytych doświadczeń oraz wspólnym zaangażowaniu, o czym stanowi 5 zasada *Kodeksu Zawodowej Etyki w Rachunkowości* [12].

Umiejętność właściwego postępowania w przypadku sporu i sprzeczności interesów, opisana w kolejnej zasadzie *Kodeksu* to bardzo istotne zagadnienie dotyczące każdego działu rachunkowości w jednostkach. Sytuacja, gdy występuje spór czy sprzeczności interesów jest trudna, gdyż konieczne jest wykonywanie jednocześnie dwóch procesów, tj. podejmowania decyzji oraz rozwiązywania konfliktu. W takich przypadkach konieczne jest dążenie do obiektywnego oraz polubownego rozstrzygnięcia zaistniałych sytuacji [13].

Szczególne sytuacje jednostek prowadzących rachunkowość to kolejne zagadnienie ujęte w oddzielnym punkcie zasad etycznych. Sytuacje szczególne wymienione w *Kodeksie*, to m.in. likwidacja lub upadłość jednostki gospodarczej, zagrożenie kontynuacji działalności, dokonywane personalne zmiany w zakresie wykonywanych czynności związanych z księgowością, zarządzaniem czy rozliczeń publicznoprawnych, oraz utrata istotnej dokumentacji. W przypadku zaistnienia powyższych szczególnych sytuacji osoby zawodowo związane z księgowością powinny dążyć do wypełnienia nadrzędnych zasad rachunkowości, uwzględniając szczególnie zasadę rzetelnego i wiernego obrazu oraz norm etycznych.

Przedostatnią zasadą etyczną wymienioną w *Kodeksie* jest zachowanie tajemnicy zawodowej. Zasada ta oznacza, iż osoby zawodowo związane z rachunkowością zobowiązane są do nierozpowszechniania znanych jej informacji, mających charakter typowo wewnętrzny. W myśl tej zasady pracownicy zobowiązani są do lojalności wobec jednostki, a jedyną sytuacją upoważniającą do ujawnienia tajemnicy zawodowej są przepisy prawa, umowy i porozumienia wzajemne oraz standardy zawodowe.

Dziewiątą, a zarazem ostatnią zasadą wymienioną w *Kodeksie* jest zasada właściwego oferowania usług z dziedziny rachunkowości. W punkcie tym zawarty został opis etycznego sposobu pozyskiwania odbiorców usług z dziedziny rachunkowości, polegający na rzetelnym, uczciwym, zgodnym z zasadami prawa i etyki informowaniu o oferowanych usługach. Zasada ta wyszczególnia również nieetyczne zachowania związane ze sposobem działań marketingowych w kierunku pozyskiwania odbiorców usług z dziedziny rachunkowości [14].

3.2. Dylematy etyczne w rachunkowości

Wbrew ogólnie panującym, powyżej opisanym zasadom, duża liczba pracowników działu księgowego nie zawsze postępuje w sposób etyczny czy zgodny z prawem, co jest następstwem występowania dylematów etycznych. Dylemat etyczny określany jest jako sytuacja, w której istnieją pewne argumenty za tym, aby podjąć działania, ale istnieją również jednocześnie argumenty, aby danego działania nie wykonywać [15]. Przyczyn występowania dylematów etycznych w rachunkowości jest wiele, jednak wszystkie wynikają z działań konkretnych osób. Pierwszym przykładem nieetycznego zachowania pracowników może być kierowanie się interesem własnym, nie interesem ogólnym danej jednostki. Kolejną sytuacją naruszenia zasad etyki jest brak kontroli ze strony współpracowników oraz wadliwość systemu kontroli wewnętrznej. W tym przypadku brak kontroli ze strony

współpracowników może być zarówno działaniem celowym (np. istniejące relacje koleżeńskie), jak i przypadkowym (związany np. z przeoczeniem danej kwestii). Brak zdefiniowania konkretnych norm etycznych może być kolejnym powodem występowania dylematów etycznych w danej jednostce, co wiąże się z nieświadomym powielaniem nieetycznych zdarzeń w przyszłości. Kolejną ważną kwestią jest wywieranie presji na pracowników przez osoby na wyższych stanowiskach w danym przedsiębiorstwie. W tym przypadku zatrudniony pomimo często odmiennego zdania w danej kwestii zmuszony jest do określonych zachowań, które często nawet są niezgodne z prawem [16]. Dylematy etyczne w rachunkowości to dość często spotykane zagadnienie, dlatego też bardzo ważną kwestią jest nauka etyki zawodowej oraz wyraźne określenie zasad etycznych obowiązujących w danej jednostce gospodarczej.

4. Metodyka oraz wyniki badań empirycznych

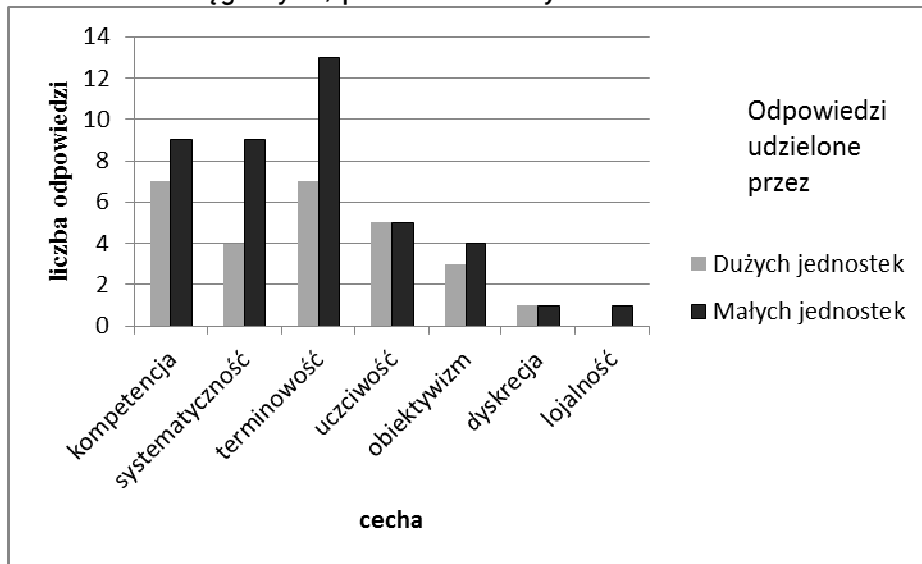
W celu weryfikacji poziomu znajomości zasad zawodowej etyki w rachunkowości przeprowadzona została internetowa ankieta wśród pracowników działów rachunkowych. Kwestionariusz składał się z dziesięciu pytań dotyczących zagadnień etycznych oraz kilku dodatkowych pytań pozwalających poznać respondentów oraz środowisko ich pracy.

Internetowe badanie ankietowe przeprowadzone zostało wśród 25 osób na terenie województwa lubelskiego. Przebadani respondenci to zarówno kobiety (19 osób) jak i mężczyźni (6 osób) pracujący w biurach rachunkowych, działach księgowości w przedsiębiorstwach czy jednostkach samorządu terytorialnego. W badaniu przeważały odpowiedzi pracowników małych jednostek (do 10 osób pracujących w działach księgowych – 64%). Wszyscy respondenci posiadali wykształcenie wyższe.

Pierwsze z pytań internetowej ankiety dotyczyło cech, jakimi według respondentów charakteryzuje się dobry księgowy. Było to pytanie wielokrotnego wyboru. Wśród najczęściej padających odpowiedzi była terminowość (84%) oraz kompetencja (68%). Intrygującą cechą była lojalność. Odpowiedź tą wskazał tylko jeden badany. Biorąc pod uwagę ostatnie pytanie ankiety brzmiące „Czy zgłosiłaby Pani/Pan fakt naruszenia *Kodeksu etyki zawodowej* przez Pani/Pana współpracownika?” aż 17 respondentów odpowiedziało negatywnie. Z tego wynika, iż lojalność ankietowanych nakierowana jest na współpracowników, a nie przełożonych.

Cechy dobrego księgowego ze względu na rozróżnienie udzielanych odpowiedzi przez pracowników małych jednostek (do 10 pracowników działu rachunkowego) oraz dużych firm (powyżej 10

pracowników księgowych) przedstawia wykres 1.

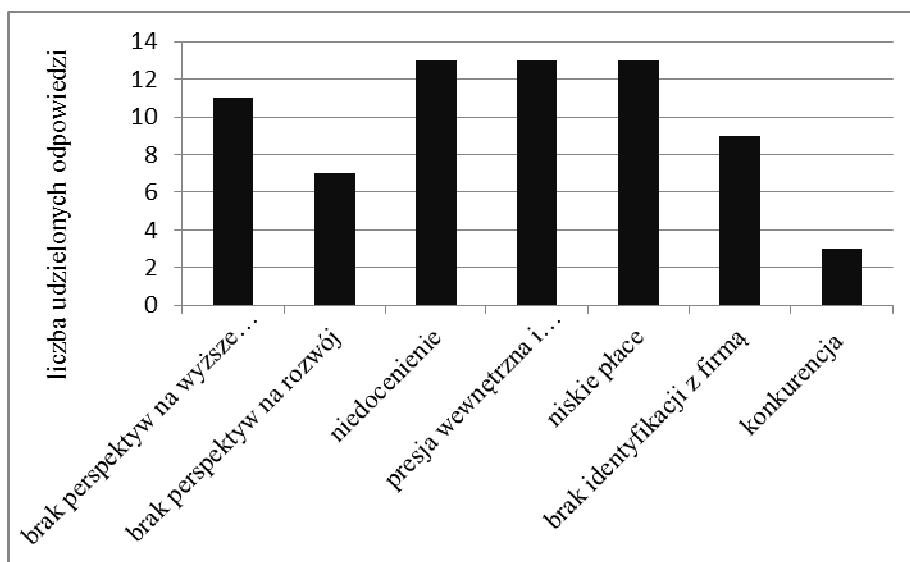
Wykres 1. Cechy dobrego księgowego w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań własnych

Warto zauważyć, że za najważniejszą cechę dobrego księgowego w jednostkach małych uważana jest terminowość, a kompetencja i systematyczność znalazły się na drugim miejscu. Jednostki duże natomiast za najważniejszy atrybut dobrego pracownika działu rachunkowości wskazały terminowość oraz kompetencję. Systematyczność więc nie odgrywa aż tak ważnej roli w działach rachunkowych większych przedsiębiorstw.

Kolejnym istotnym pytaniem wielokrotnego wyboru było wskazanie przez respondentów zasad według trudności ich przestrzegania. Najczęściej padającą odpowiedzią była zasada niezależności zawodowej (52%), następnie reguła kompetencji zawodowej (44%) oraz zasada postępowania w przypadkach sporu i sprzeczności interesów (44%). Za najmniej problematyczną respondenci wskazali zasadę właściwego oferowania usług z dziedziny rachunkowości (20%). Kompetencje zawodowe oraz postępowanie w sytuacjach spornych również wskazują na pewne braki umiejętności zawodowych. Odpowiedzi na pytanie dotyczące zasad według trudności ich przestrzegania potwierdzają badania opisane w książce M. Garstki „Podstawy etyki zawodowej w rachunkowości” z roku 2013, w której również za najtrudniejsze do przestrzegania zasady wskazane zostały postępowanie w przypadkach sporu i sprzeczności interesów oraz niezależność zawodowa [17]. Kolejna część ankiety dotyczyła problemów natury etycznej. Na pierwsze pytanie „Czy kiedykolwiek

miała Pani/Pan problem natury etycznej?” tylko 9 respondentów odpowiedziało twierdząco, 16 natomiast wskazało odpowiedź negatywną. Z odpowiedzi na pytanie wielokrotnego wyboru, dotyczące przyczyn nieetycznych zachowań wśród pracowników wynika iż niskie płace, niedocенienie oraz presja wewnętrzna i zewnętrzna są głównymi przyczynami moralnych dylematów wśród zatrudnionych osób w działach księgowych (po 52%). Za czynniki najmniej wpływające na nieetyczne zachowania respondenci wskazali istniejącą konkurencję (12%) oraz brak perspektyw na rozwój (28%), co przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Przyczyny nieetycznych zachowań wśród pracowników
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Kolejnym badanym obszarem była znajomość Kodeksu Zawodowej *Etyki w Rachunkowości*. Wśród przebadanych 25 osób aż 20 ankietowanych potwierdziło znajomość tego dokumentu. Wyniki przeprowadzonego badania wykazują zupełnie różne odpowiedzi w stosunku do badań z roku 2015 opisanego w rozdziale A. Banaszkiwicz oraz E. Makowskiej, gdzie większość ankietowanych wskazywała na brak znajomości *Kodeksu* [18]. Na pytanie wielokrotnego wyboru, dotyczące źródeł wiedzy na temat *Kodeksu* większość respondentów wskazała szkołę oraz Internet. Z udzielonych odpowiedzi wynika również, iż najmniej osób swoją wiedzę o zasadach etycznych czerpało z prasy, szkoleń oraz różnego rodzaju kursów zawodowych dla księgowych.

Dalsza część ankiety dotyczyła edukacji o etycznych zasadach w rachunkowości. Z udzielonych odpowiedzi wynika, iż jest ona bardzo

istotna. Na następne pytanie z zakresu edukacji, dotyczące obligatoryjnych szkoleń z zakresu rachunkowości/prawa podatkowego aż 92% respondentów odpowiedziało się za koniecznością przeprowadzania szkoleń w jednostkach gospodarczych oraz obligatoryjnego uczestnictwa w tego typu przedsięwzięciach.

5. Zakończenie

Każda dziedzina życia, każdy człowiek, czy każda organizacja bez względu na profesję zobowiązana jest do przestrzegania pewnych norm etycznych. Księgowość to jeden z głównych działów w organizacjach, w której odpowiednie zachowania etyczne powinny być przestrzegane przez każdego pracownika.

Przeprowadzone badanie ankietowe wykazało, iż dobry księgowy powinien charakteryzować się terminowością, systematycznością oraz wysoką kompetencją. Według trudności przestrzegania niezależność zawodowa to najczęściej wskazywana zasada według ankietowanych. Przyczyną takiego problemu może być brak obiektywności, profesjonalizmu czy umiejętności nieulegania naciskom ze strony współpracowników czy przełożonych. Nieetyczne zachowania według ankietowanych są spowodowane niskimi płacami, niedocenieniem oraz wywieraną presją. Dlatego też jednostki chcąc posiadać lojalnych oraz kompetentnych pracowników powinny doceniać ich pracę poprzez adekwatne wynagrodzenia, oraz co najważniejsze niewywieranie nacisku w jakichkolwiek kwestiach. Przeprowadzone badanie wykazało również, iż edukacja o etyce w rachunkowości jest bardzo ważna, a księgowi wykazują duże chęci w pogłębianiu swojej wiedzy, o czym świadczą coraz większa znajomość *Kodeksu Zawodowej Etyki w Rachunkowości*.

1. Czarnecki P. S. Etyka. Warszawa, 2006. Str. 11. 2. Migoń M. P. Wstęp do etyki SKRYPT. Gdańska Szkoła Wyższa, Gdańsk 2013. Str. 17. 3. Michniak J. Zachowania etyczne pracowników w organizacjach w Polsce. *Zeszyt Naukowy.pl*. Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Krakowie. Nr 10. 2016. Str. 46–47. 4. Ibidem, Str. 46–47. 5. Kubik K. Rola menadżera w kształtowaniu etycznych zachowań pracowników w organizacji. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach*. Seria Administracja i zarządzanie (25). Nr 98. 2013. Str. 37. 6. Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości. Warszawa : Wydawnictwo SKWP, 2012. Str. 5. 7. Garstka M. Podstawy etyki zawodowej w rachunkowości. Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2013. Str. 87. 8. Kodeks ..., str. 18–19. 9. Ibidem, Str. 20. 10. Garstka M. Podstawy etyki zawodowej ..., str. 90. 11. Garstka M. Etyka zawodu księgowego. Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2015. Str. 93–94. 12. Kodeks ..., Str. 21–22. 13. Garstka M. Etyka zawodu księgowego... Str. 137–138.

14. Kodeks..., Str. 33–35, 37. **15.** Duska R.F. Accounting Ethics. Blackwell Publishing, 2007. Str. 41. **16.** Maruszewska E.W. Etyka we współczesnej rachunkowości, a wiarygodność informacji w niej tworzonych. Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2014. Str. 54–57. **17.** Garstka M. Podstawy etyki zawodowej w rachunkowości, op. cit. str. 125. **18.** Banaszekiewicz A., Makowska E. Kodeks zawodowej etyki w rachunkowości w świetle badań ankietowych *Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 2015. Str. 15. **19.** Banaszekiewicz A., Makowska E. Kodeks zawodowej etyki w rachunkowości w świetle badań ankietowych. *Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 2015. **20.** Czarnecki, P. S. Etyka. Warszawa, 2006. **21.** Duska R. F. Accounting Ethics. Blackwell Publishing, 2007. **22.** Garstka M. Etyka zawodu księgowego. Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2015. **23.** Garstka M. Podstawy etyki zawodowej w rachunkowości. Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2013. **24.** Kodeks Zawodowej Etyki w rachunkowości. Wydanie drugie. Warszawa : Wydawnictwo SKWP, 2012. **25.** Kubik K. Rola menadżera w kształtowaniu etycznych zachowań pracowników w organizacji. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach*. Seria Administracja i zarządzanie (25). Nr. 98. 2013. **26.** Maruszewska E. W. Etyka we współczesnej rachunkowości, a wiarygodność informacji w niej tworzonych. Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2014. **27.** Michniak J. Zachowania etyczne pracowników w organizacjach w Polsce. *Zeszyt Naukowy.pl. Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Krakowie*. Nr. 10. 2016. **28.** Migoń M. P. Wstęp do etyki SKRYPT. Gdańsk : Gdańska Szkoła Wyższa, 2013.

REFERENCES:

1. Czarnecki P. S. Etyka. Warszawa, 2006. Str. 11. **2.** Migoń M. P. Wstęp do etyki SKRYPT. Gdańska Szkoła Wyższa, Gdańsk 2013. Str. 17. **3.** Michniak J. Zachowania etyczne pracowników w organizacjach w Polsce. *Zeszyt Naukowy.pl. Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Krakowie*. Nr 10. 2016. Str. 46–47. **4.** Ibidem, Str. 46–47. **5.** Kubik K. Rola menadżera w kształtowaniu etycznych zachowań pracowników w organizacji. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach*. Seria Administracja i zarządzanie (25). Nr 98. 2013. Str. 37. **6.** Kodeks Zawodowej Etyki w Rachunkowości. Warszawa : Wydawnictwo SKWP, 2012. Str. 5. **7.** Garstka M. Podstawy etyki zawodowej w rachunkowości. Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2013. Str. 87. **8.** Kodeks ..., str. 18–19. **9.** Ibidem, Str. 20. **10.** Garstka M. Podstawy etyki zawodowej ..., str. 90. **11.** Garstka M. Etyka zawodu księgowego. Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2015. Str. 93–94. **12.** Kodeks ..., Str. 21–22. **13.** Garstka M. Etyka zawodu księgowego... Str. 137–138. **14.** Kodeks..., Str. 33–35, 37. **15.** Duska R.F. Accounting Ethics. Blackwell

Publishing, 2007. Str. 41. **16.** Maruszewska E. W. Etyka we współczesnej rachunkowości, a wiarygodność informacji w niej tworzonych. Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2014. Str. 54–57. **17.** Garstka M. Podstawy etyki zawodowej w rachunkowości, op. cit. str. 125. **18.** Banaszekiewicz A., Makowska E. Kodeks zawodowej etyki w rachunkowości w świetle badań ankietowych *Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 2015. Str. 15. **19.** Banaszekiewicz A., Makowska E. Kodeks zawodowej etyki w rachunkowości w świetle badań ankietowych. *Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 2015. **20.** Czarnecki, P. S. Etyka. Warszawa, 2006. **21.** Duska R. F. Accounting Ethics. Blackwell Publishing, 2007. **22.** Garstka M. Etyka zawodu księgowego. Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2015. **23.** Garstka M. Podstawy etyki zawodowej w rachunkowości. Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2013. **24.** Kodeks Zawodowej Etyki w rachunkowości. Wydanie drugie. Warszawa : Wydawnictwo SKWP, 2012. **25.** Kubik K. Rola menadżera w kształtowaniu etycznych zachowań pracowników w organizacji. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach*. Seria Administracja i zarządzanie (25). Nr. 98. 2013. **26.** Maruszewska E. W. Etyka we współczesnej rachunkowości, a wiarygodność informacji w niej tworzonych. Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2014. **27.** Michniak J. Zachowania etyczne pracowników w organizacjach w Polsce. *Zeszyt Naukowy.pl. Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Krakowie*. Nr. 10. 2016. **28.** Migoń M. P. Wstęp do etyki SKRYPT. Gdańsk : Gdańska Szkoła Wyższa, 2013.

Рецензент: к.е.н., доцент Вовк В. М. (НУВГП)

Joanna Golofit, Senior Student (Maria Curie-Skłodowska University in Lublin)

ETHICS IN ACCOUNTING

Ethics is a widely understood concept in the field of philosophy, the subject of which is human action, and more specifically the distinction between good and bad conduct. Accounting ethics is an indispensable factor regulating the principles and procedures of competent and trustworthy employees. Among the factors that have a big impact on the ethical behavior of employees, one can distinguish, among others: the treatment of employees employed in higher positions in the service hierarchy, employment conditions and wages, the surrounding of close colleagues, respect for the private sphere of employees. In an accounting job, you can face an ethical dilemma. It is defined as a

situation in which there are some arguments for taking action, but there are also arguments at the same time to not perform an action. The article presents examples.

The aim of the article is to present ethics in accounting and diagnose the level of professional ethics among employees of accounting departments. To this end, an online survey was conducted among 25 people - employees of the accounting department of companies from the Lublin province. The questionnaire consisted of ten questions about ethical issues and a few additional questions to get to know the respondents and their work environment. The conducted study showed what features should be a good accountant, it also allowed to know the reasons for unethical behavior among employees and indicated the level of knowledge of the Code of Professional Ethics in Accounting. The research showed that the most important feature of a good accountant in small units is punctuality, and competence and regularity are in second place. On the other hand, large units regarded punctuality and competence as the most important attribute of a good accountant. Systematic, therefore, does not play such an important role in the accounting departments of larger enterprises. The article uses a critical analysis of the subject literature in the field of accounting and uses simple statistical methods. The results are presented in the form of graphs.

Keywords: Code of Professional Ethics, accountant, questionnaire survey, statistical methods, accounting.

Йоанна Голофіт, студентка (Університет Марії Кюрі-Склодовської у Любліні)

ЕТИКА В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Етика в бухгалтерському обліку є незамінним фактором, що регулює принципи і засади поведінки компетентних та надійних працівників. Мета статті – представити етику в бухгалтерському обліку та провести діагностику рівня професійної етики серед співробітників бухгалтерії. Для реалізації поставленої мети було проведено он-лайн опитування 25 осіб у Люблінському воєводстві. Проведене дослідження показало якими характеристиками має бути наділений хороший бухгалтер, дозволило визначити причини неетичної поведінки працівників та виявити рівень знання норм Кодексу професійної етики бухгалтерів.

Ключові слова: Кодекс професійної етики, бухгалтер, анкетування, статистичні методи, бухгалтерський облік.
